

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

2025 ж. «23» мамыр күніне арналған

**Қазақстан Республикасының таулы аймақтары бойынша жауын-шашындық генезисі
бар сел қаупінің күнделікті бюллетені №14**

(Бюллетеньнің қолданылу мерзімі: 2025 жылғы 22 мамыр сағат 20:00-ден 23 мамыр сағат 20:00-ге дейін)

құрастырылған күні: 22.05.2025 ж.

Мекен жайы: Алматы қ., Абай көшесі, 32
Астана қ., Мәңгілік ел,

Сел үдерістерін зерттеу және
селді болжау басқармасының
басшысы:

Яфязова Р.

тел.: 8(727) 267-53-38

e-mail: seli@meteo.kz

Кезекші синоптик:

Тойшыманова А.

тел.: 8(7172) 79-83-75

e-mail: ukpp@meteo.kz

2025 жылғы «23» мамырға
Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

Облыстар	Сел қаупі бар аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Қар жамылғысы 3500 м-ге жуық және одан жоғары биіктіктерде сақталуда. Ауа температурасы көтерілуде. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4153 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы жоғары. Күндіз жаңбыр (10-12 мм), кей жерлерде қатты (15-20 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Іле Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Кіші Алматы және Үлкен Алматы өзендері алаптары үшін, сел қалыптастырушы факторлардың критериалды мәндеріне жеткен кезде, дауылды ескерту берілетін болады. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Күнгей Алатауы	Үзіліссіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасы көтерілуде. Күндіз кей жерлерде жаңбыр (3-8 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Үзіліссіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасы көтерілуде. Күндіз кей жерлерде жаңбыр (3-7 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Жетісу Алатауының батыс бөлігінде қар жамылғысы 3000 м және одан жоғары биіктіктерде, солтүстік бөлігінде - 3500 м шамасында және одан жоғары, солтүстік-шығыс бөлігінде - 3000 м-ден жоғары, ал оңтүстік бөлігінде - 3500 м м-ден жоғары. Ауа температурасы көтерілуде. Кей уақыттарда жаңбыр (1-14 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Қар жамылғысы 3500 м-ден жоғары биіктіктерде сақталуда. Ауа температурасы көтерілуде. Кей жерлерде жаңбыр, күндіз кей жерлерде қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай, бұршақ, дауыл.
	Талас Алатауы	Қырғыз және Талас Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Түркістан	Талас Алатауы	Қар жамылғысы 3500 м-ден жоғары биіктіктерде сақталуда. Ауа температурасы көтерілуде. Таңертең және күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Қар дақтары жатыр. Ауа температурасы көтерілуде. Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-7 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Қар дақтары жатыр. Ауа температурасы көтерілуде. күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-7 мм), найзағай, бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Қар жамылғысы 1500 м-ден жоғары биіктіктерде сақталуда. Ауа температурасы көтерілуде.

		Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
--	--	---

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі (1 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (2 Қосымша)

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Селдің қалыптасу ықтималдығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 30 мм (өте қатты жаңбыр) және нақты жауған сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 40 мм	Сұйық жауын-шашынның өте қатты жауу ықтималдығы және ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның нақты жаууы (≥ 40 мм)	Халық пен шаруашылық нысандары үшін үлкен қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Халық пен шаруашылық объектілері үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының салыстырмалы түрде төмен мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Төмен таулы аймақта селдің пайда болу аймағында адамдар үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдарына және халыққа хабарлау.
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы.	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға бару және онда болу жоспарланғанда, ауа райының өзгерістерін және дауылды ескертулерді бақылау қажет. Сел қауіпі туындаған жағдайда, сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау керек. Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.

2025 жылғы «23» мамырға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Күндіз жаңбыр (10-12 мм), кей жерлерде қатты (15-20 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Оңтүстік-батыстан жел соғады 9-14, күндіз екпіні 18-23 м/с. 2000 м: ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 15-20 градус жылы. 3000 м: ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 10-15 градус жылы.
Күнгей Алатау	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (3-8 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады 9-14, күндіз екпіні 18-23 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 17-22 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (3-7 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады 9-14, күндіз екпіні 18-23 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 18-23 градус жылы.
Жетісу Алатау	Кей уақыттарда жаңбыр (1-14 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз екпіні 15-20 м/с. 2000 м: ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 15-20 градус жылы. 3000 м: ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 14-19 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр, күндіз кей жерлерде қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 19-24 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр, күндіз кей жерлерде қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 19-24 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Таңертең және күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, таңертең және күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 18-23 градус жылы.
Өгем жотасы	Таңертең және күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, таңертең және күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 22-27 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 27-32 градус жылы.
Сауыр	күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-7 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 5, күндіз 23-28, кей жерлерде 13 градус жылы.
Тарбағатай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-7 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 27-32 жылы, кей жерлерде қатты ыстық 35 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 7, күндіз 27-32, кей жерлерде 23 градус жылы.